

SCRIPTA

Numéro Scripta : 6930

Auteur(s) : Henri II Plantagenêt, Angleterre (roi)

Bénéficiaire(s) : Rome (cardinaux)

Genre d'acte : lettre

Authenticité : non suspect

Datation : 1165

Action juridique : autre

Langue du texte : latin

Analyse

Lettre de Henri II aux cardinaux, pour répondre à ceux qui l'accusaient d'être hostile au Saint-Siège.

Tableau de la tradition

Éditions principales

a. Berger Élie, Delisle Léopold, *Recueil des actes de Henri II, roi d'Angleterre et duc de Normandie concernant les provinces françaises et les affaires de France*, Paris, Imprimerie Nationale (Chartes et diplômes relatifs à l'histoire de France), 1916-1927, 3 vol., n° CCXLVI, t. 1, p. 391-393.

Dissertation critique

Datation proposée par DELISLE/BERGER.

Texte établi d'après a

Super his que dominus papa vobis significavit, scilicet quod ab amore et devotione Romane ecclesie mentem et animum averteramus, in primis respondemus quod prudentia vestra plenissime cognovit quam sincero affectu ecclesiam Romanam et personam domini pape semper dilexerimus, et quanta pro eo fecerimus et sustinuerimus. Siquidem, ut cetera silentio pretereamus, cum de ipsius susceptione controversia haberetur, ipsum non tracti recepimus, sed ad eum recipiendum alios, licet invitos, traximus et compulimus. Nec nos animum nostrum a dilectionis elongavimus plenitudine, sed ipse qui, ut vobis liquet, a retroactis temporibus nobis preter modum molestus exstitit, sicut operum in quamplurimis declaravit exsecutio, et nunc maxime verbo et opere, scripto etiam, nostram, quod summopere principum ledit animos, non desistit infamare personam, cum scripto suo et verbo nos ecclesie persecutorem nominet et gravatorem appellet. Attendat autem dominus papa quam paterne erga nos egerit, qui nobis significavit quod summa principum debet esse cautela et sollicitudo famam suam conservare illesam ; nec paternum circa nos gerere videtur affectum, qui fame nostre adeo opere et sermone derogat. Universitati itaque vestre constare volumus quod quidquid honoris, celsitudinis et potestatis habemus, regnum etiam et cetera que nostro commissa sunt regimini, singula a Domino et Creatore nostro nobis collata scimus et profitemur, et ipsi soli non quantas debemus, quoniam ad id non sufficimus, sed quas possumus gratiarum referimus actiones. Et utinam dominus papa pro nobis Dominum deprecetur, ut Domino et Creatori nostro debitam exhibere possimus et sciamus devotionem et reverentiam, et ut ipsi servire et ipsum diligere in tertia saltem qua debemus portione valeamus. Sane licet quantum ex debito tenemur ipsum diligere et venerari non possimus, affectum tamen et devotionem habemus ipsi in singulis deservire, in omnibus obsequi, in universis obedire. In integritate autem gratie et dilectionis domini pape libenter perseverare volumus et affectamus, si nobis et regno nostro eundem honorem, et honoris et dignitatis conservationem observaverit, quam sancti et honesti Romani pontifices viris nobilibus

et potentibus predecessoribus nostris exhibuerunt. Verumtamen appellationes, quas proponit nos prohibuisse, et ne quis de regno nostro curiam Romanam visitaret, nos asserit inhibuisse, vestram nolumus latere prudentiam quod [nec] appellationes nec visitationes aliquatenus impedivimus, quin eo modo, ea ratione, eo ordine fiant, quo temporibus predecessorum nostrorum, virorum illustrium, juxta regni nostri consuetudines et dignitates solebant fieri, et sicut antiquiores et prudentiores regni nostri, tam clerici quam laici, recolunt et retractant.

Quod vero confederationis facte cum excommunicatis nos arguit, in hoc non estimamus nos Deum offendisse, nec obviasse rationi, quia, sicut ex ore domini pape accepimus, ipsum dominum Fredericum Romanorum imperatorem nunquam pro excommunicato habuit, nec postea ipsum excommunicatum fuisse alicujus relatione cognovimus. Verum, etsi filiam nostram filio imperatoris in matrimonio concesserimus, nec in minimo nos deliquisse credimus, sed id nobis licitum esse non dubitamus, quoniam, ut a simili sumamus exempla, idem excellentissimo et potentissimo regi Henrico avo nostro licuisse recolimus, qui filiam suam Henrico bone memorie Romano imperatori matrimonio copulaverit. Nos etiam a predecessoribus nostris sumpta ratione, communicato consilio prudentium et discretorum nostri regni virorum, matrimonium inter filium imperatoris et filiam nostram contrahi concessimus. Preterea, quod vobis scripsit ut Cantuariensem archiepiscopum, quem a regno nostro nos asserit expulisse, in statum a quo recessit revocemus, et ad sedem suam reducamus, evidentissime novimus universitati vestre liquido constare quod ipsum nunquam expulimus, nec a regno nostro exire coegimus, sed ipse, sue magis levitatis et pravitatis impulsu quam aliqua ratione ad hoc ipsum inducente, fugam arripuit, intentione et proposito adversum nos malignandi, et nobis et fame nostre, quod nequaquam, ut omnibus liquet, promerueramus, maligne derogandi. Si autem idem archiepiscopus, sicut ex propria voluntate aufugit, eodem modo voluntarie reverti voluerit et nobis fecerit quod domino et principi facere debuit, nos eidem, juxta clericorum et laicorum consilium tam regni nostri quam transmarinorum, quod debemus exequemur. Verum ipsum per nos revocandum non censemus, quem a regno nostro exire non coegimus.

Itaque si vobis constiterit nos in aliquo deliquisse et excessisse, consilio cleri et baronum nostrorum, juxta consuetudines et dignitates et celsitudines regni nostri, quidquid debuerimus animo libenti faciemus. Si vero aliquis jura et consuetudines et dignitates regni nostri impedire attentaverit seu diminuire, ipsum publicum hostem et manifestum nominis nostri et honoris et regni estimabimus inimicum, et nos vita comite dignitatum et consuetudinum regni nostri diminutionem nullatenus sustinebimus, quas illustres viri predecessores nostri habuerunt et tenuerunt temporibus Sanctorum Romanorum pontificum. De cetero, quod mandavit per vos nobis insinuandum, ne scilicet ecclesias vel personas ecclesiasticas regni et terre nostre gravaremus vel gravari permetteremus, Deus nobis testis est et mera conscientia, quod id usque in hodiernum diem nec a nobis actum est, nec permissum.